

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรช. จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน และสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติการสอน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 240 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน มี 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .51-.85 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่าที (t -test) และการทดสอบความต่างของความแปรปรวน (One-Way ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD สำหรับแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรช. เป็นแนวคำตามการสัมภาษณ์ในการจัดกลุ่มสนทนา

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรช. สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรช. ตามความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติการสอน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และกรรมการสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงบประมาณ เมื่อพิจารณารายด้านปรากฏดังนี้

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรช. ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ร่วมจัดกิจกรรมของชุมชน เช่น ประเพณีท้องถิ่นกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

มีส่วนร่วมวางแผนแนวทางจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ร่วมจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียน เช่น การเข้าค่ายลูกเสือ การทัศนศึกษา ฯลฯ

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรชด ด้านการบริหารงบประมาณ โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมแสวงหากองทุนในการช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน มีส่วนร่วมรับทราบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ของโรงเรียน และมีส่วนร่วมพิจารณาหาทางช่วยเหลือและให้การสนับสนุนด้านวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรชด ด้านการบริหารงานบุคคล โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ สนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันทำงานเป็นหมู่คณะมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมบุคลากร ด้านการรักษาระเบียบวินัย และมีส่วนร่วมในการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ที่ปฏิบัติงานดีเด่น

1.4 ด้านการบริการทั่วไป การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรชด ด้านบริหารทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายช้อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ให้ความสนใจต่อเอกสารที่ได้รับจากโรงเรียน การศึกษาผลการเรียนจากสมุดประจำตัวนักเรียน และกำหนดการใช้อาคารสถานที่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรชด จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนเกาะช้าง และโรงเรียนเกาะช้างได้พบว่า โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

3. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรชด จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้ปฏิบัติการสอน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และกรรมการสถานศึกษา โดยรวม และรายด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านการบริหารทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

3.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการ ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมมากกว่า กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปฏิบัติการสอน และผู้ปกครองนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

3.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน ด้านงบประมาณ ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมมากกว่า กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปฏิบัติการสอน ผู้ปฏิบัติการสอน และผู้ปกครองนักเรียน แตกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

3.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน ด้านบุคลากร ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมมากกว่า กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปฏิบัติการสอน และผู้ปกครอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

3.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน ด้านการบริหารทั่วไป ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมมากกว่า กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปฏิบัติการสอน และผู้ปกครองนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

4. แนวทางการพัฒนาพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน
กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรช

4.1 ด้านวิชาการ ควรมีการชี้แนะให้ชุมชนหรือคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม ให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น สถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่อง การดำเนินงานของโรงเรียน เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องมือในการดำเนินการจัดการเรียน การสอนเพื่อขอความร่วมมือจากชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนมีความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวัดผลประเมินผล และควรจะพัฒนาหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนเดิมโตทางวิชาการ

4.2 ด้านงานงบประมาณ ควรสร้างความตระหนักและสร้างความเข้าใจให้ชุมชนให้รู้ บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในชุมชน ร่วมติดตาม ควบคุม กำกับ งบประมาณ ชุมชนมีส่วนใน การรับทราบถึงงบประมาณและดำเนินการด้านการศึกษา ร่วมประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ ตามแผนงบประมาณ ให้ความรู้ และความเข้าใจบทบาทของชุมชนในการบริหารงบประมาณ

4.3 ด้านงานบุคลากร โรงเรียนควรวางแผนร่วมกันกำหนดความต้องการของ สถานศึกษา ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งชุมชนอาจมีความพร้อมในบางส่วนอยู่แล้ว ควรต้อง สร้างความสัมพันธ์ หรือขอความช่วยเหลือให้เห็นแนวทางการดำเนินการของโรงเรียน

4.4 ด้านการบริหารทั่วไป โรงเรียนควรชี้แจงให้ทราบวิสัยทัศน์ในแต่ละโรงเรียน ให้คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมถึงผู้ปกครองนักเรียนทราบ หรือแจกเอกสารประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับข้อมูลของโรงเรียน เพื่อแจ้งให้ทราบการดำเนินงานของโรงเรียน ลงมือปฏิบัติจริงตาม ระเบียบขั้นตอนการจัดทำแผนตั้งแต่เริ่มปฏิบัติ กำลั้งปฏิบัติ และระยะสุดท้ายของการปฏิบัติงาน และให้ทุกฝ่ายรับรองตามระเบียบ มีครูเจ้าหน้าที่อยู่แต่บางครั้งครูต้องทำงานหลายด้าน หลายอย่าง จึงเกิดความล่าช้า ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานด้านธุรการ หรือเป็นหน่วยช่วยประชาสัมพันธ์

งานโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนรับทราบผลการดำเนินงานต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาโดยตรง

อภิปรายผล

การอภิปรายผลจากการศึกษาข้อมูลการมีส่วนร่วมและแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรค ตามความมุ่งหมายและสมมติฐานในการศึกษาค้นคว้าแต่ละข้อ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรค โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกาะช้างมีสถานะเป็นกิ่งอำเภอหนึ่งของจังหวัดตราด และอยู่ในแผนการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มาตรฐาน ในปี พ.ศ. 2547 ได้ประกาศเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นพื้นที่ที่ความงามเป็นเลิศทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความล้ำค่าทางอารยธรรม วัฒนธรรม รัฐบาลมีนโยบายจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สำคัญมีศักยภาพในการแข่งขันทั้งกายภาพและชีวภาพในระดับสากล กิ่งอำเภอเกาะช้างจะแบ่งเป็นพื้นที่สองส่วนคือ ตำบลเกาะช้าง และตำบลเกาะช้างใต้ อยู่ในเขตจังหวัดตราด สภาพเศรษฐกิจและสังคมทั้งสองพื้นที่จะมีลักษณะคล้ายกันเป็นส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำประมงและทำสวนเป็นหลัก เช่น สวนทุเรียน สวนเงาะ สวนมะพร้าว สวนลองกอง ส้มโอ มังคุด และยางพารา ซึ่งถือเป็นอาชีพเศรษฐกิจที่สร้างรายได้หลักให้กับประชาชนในพื้นที่ แต่เมื่อมีการพัฒนาพื้นที่บนเกาะช้าง ประชาชนก็เริ่มหันมาทำอาชีพค้าขาย และธุรกิจการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันตำบลเกาะช้าง และตำบลเกาะช้างใต้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีผู้สนใจมาพักผ่อนจำนวนมากมีการก่อสร้างที่พัก เพื่อรับรองนักท่องเที่ยว เช่น บังกะโล โรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร และธนาคารเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้ประชาชนหรือชุมชนเกาะช้างและเกาะช้างใต้ มุ่งแต่การประกอบอาชีพของตนเองเป็นหลัก จากการรายงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรค (2549) สภาพชุมชนโดยรวมความพร้อมด้านเวลาของชุมชนที่ให้กับสถานศึกษา ความพร้อมด้านทุนทรัพย์ที่จะสนับสนุนการศึกษา ความพร้อมด้านปริมาณของบุคลากรในสถานศึกษาที่ให้บริการต่อชุมชน และความพร้อมในด้านภูมิปัญญาชาวบ้านในสาขาวิชาที่ขาดแคลนที่มาช่วยสนับสนุนในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ที่ผ่านมายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต ซึ่งผู้นำชุมชน ผู้ปฏิบัติการสอน ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน สถานศึกษาพยายามจะทำให้งานวิชาการมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ และสอดคล้อง

กับการปฏิรูปการศึกษา ในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงการจัดระบบบริหารงาน สถานศึกษาตามโครงสร้างใหม่ เพื่อให้ได้คุณภาพและความต้องการของชุมชน จึงทำให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน เพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนนั้น ๆ มีคุณภาพทางด้านการศึกษามากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศูนย์ปฏิบัติการดำเนินการเขตพื้นที่ การศึกษาชลบุรี เขต 1 (2546) ได้ศึกษาเรื่องความพร้อมและศักยภาพของสถานศึกษาเพื่อรองรับ การกระจายอำนาจการบริหารจัดการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 39 พบว่า ความพร้อมและศักยภาพการบริหารจัดการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้าน การบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลภัทร ธรรมสุนทร (2544) ได้ศึกษาสภาพและแนวทาง พัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ โรงเรียนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ความพร้อมของบุคลากรและการปฏิบัติงานด้วยตนเองใน 4 ด้าน นั้น โรงเรียนในกิ่งอำเภอเกาะช้าง ได้ปฏิบัติงานบางส่วนด้วยตนเองมาก่อนมีประสบการณ์บ้าง ซึ่งความพร้อมดังกล่าวส่งผลให้การปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรชด โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก คือ ร่วมจัดกิจกรรมของ ชุมชน เช่น ประเพณีท้องถิ่นกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ มีส่วนร่วมวางแผน แนวทางจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ร่วมจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียน เช่น การเข้าค่ายลูกเสือ การทัศนศึกษา ฯลฯ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ จากปัจจุบันเป็นยุคแห่งการปฏิรูป การศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ และเพื่อพัฒนาประเทศชาติ จึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและระดับคุณภาพของครู และครูต้อง ปรับเปลี่ยนตนเอง พัฒนาตนเอง ตามหลักการบริหารพยายามถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนให้ ตรงกับความสนใจ ความถนัด และความเหมาะสมของนักเรียนอีกทั้งต้องการมีการปรับเปลี่ยน การบริหารมาใช้บริการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติการสอน ชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นก็เข้ามามีบทบาท ร่วมด้วย ได้ร่วมจัดกิจกรรมของชุมชน เช่น ประเพณีท้องถิ่นกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ มีส่วนร่วมวางแผนทางจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ร่วมจัดกิจกรรมที่เสริมสร้าง พัฒนาการของนักเรียน เช่น การเข้าค่ายลูกเสือ การทัศนศึกษา ฯลฯ ซึ่งการปรับเปลี่ยดังกล่าว จึงทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาตราด ด้านการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนตรี บุญดี (2544) ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการโรงเรียนกับการยอมรับของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 12 พบว่า การบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเพราะการจัดการศึกษาในอนาคตต้องตั้งอยู่บนหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมกำหนดรูปแบบ เนื้อหา และวิธีที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยรัฐต้องลดบทบาทควบคุมลงมาเป็นการสนับสนุนและประชาชนเองต้องตระหนักถึงศักยภาพของตนและผลักดันตัวเองให้เข้าไปมีส่วนร่วมทั้งในเรื่องของการบริหาร โรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลภัทร ธรรมสุนทร (2544) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลางเพราะคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานแก่โรงเรียนได้ จึงทำให้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนถึงอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมแสวงหากองทุนในการช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน มีส่วนร่วมรับทราบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ของโรงเรียน และมีส่วนร่วมพิจารณาหาทางช่วยเหลือและให้การสนับสนุนด้านวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชุมชนมีส่วนร่วมแสวงหากองทุนในการช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนมีส่วนร่วมรับทราบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ของโรงเรียน มีส่วนร่วมพิจารณาหาทางช่วยเหลือและให้การสนับสนุนด้านวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ มีส่วนร่วมพิจารณาหาทางช่วยเหลือและให้การสนับสนุนด้านการเงิน ชุมชนได้จัดทำงานทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษาหาทุนให้แก่โรงเรียน และมีหน่วยงานอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปต.) ให้ทุนสนับสนุนมาบางส่วนเพื่อพัฒนาโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลภัทร ธรรมสุนทร (2544) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า ด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ดังที่สุเมศวร์ พรหมมินทร์ (2545) ได้สรุปว่าชุมชนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายตรงกับความต้องการของชุมชนอันจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษา

1.3 ด้านงานบุคลากร การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง เพื่อพิจารณาเป็นรายชื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ สนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันทำงานเป็นหมู่คณะมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมบุคลากร ด้านการรักษาระเบียบวินัย และมีส่วนร่วมในการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ที่ปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชุมชนสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันทำงานเป็นหมู่คณะ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมบุคลากร ด้านการรักษาระเบียบวินัย มีส่วนร่วมในการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ที่ปฏิบัติงานดีเด่น ให้การดูแลสอดส่องบุคลากรของโรงเรียนใน การปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งชุมชนมีความคิดเห็นว่าบุคลากรทุกคนของโรงเรียนมีความสำคัญที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภพของการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ให้การสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาบุคลากรของตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้บุคลากรได้รับการยกย่อง ได้รับเชิดชูเกียรติ ให้มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพมีการส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และครูผู้สอนต่างก็มีความพยายามที่จะพัฒนาตนเองให้มากขึ้นเพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงมีความคิดเห็นว่าการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บพิตร ออมโรสง (2546) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ด้านงานบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิคม สุวรรณทา (2542) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมทุกงานตามภารกิจอยู่ในระดับ ดังที่ ปราโมทย์ กิ่งแก้ว (2544) ได้สรุปว่า ทั้งบทบาทกำหนดแผนพัฒนาครูและบุคลากรอื่นในสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การให้ขวัญกำลังใจยกย่องเชิดชูแก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษาและการจัดสวัสดิการให้แก่ครูและบุคลากรอื่นในสถานศึกษาตามความเหมาะสมจากการเข้าใจบทบาทหน้าที่ของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของชุมชน จึงทำให้การปฏิบัติตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยระเบียบทางการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านงานบริหารทั่วไป การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายชื่ออยู่ในระดับมาก 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ให้ความสนใจต่อเอกสารที่ได้รับจากโรงเรียน การศึกษาผลการเรียนจากสมุดประจำตัวนักเรียน และกำหนด

การใช้อาคารสถานที่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชุมชนให้ความสนใจต่อเอกสารที่ได้รับจากบุคลากรหลายจากโรงเรียนนำส่งให้ทราบ เช่น หนังสือเชิญประชุมผู้ปกครอง นักเรียน ส่งเอกสารให้รับทราบผลการเรียนของบุคลากรหลายจากสมุดประจำตัวนักเรียน และจะต้องเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการในส่วนของงานโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ของงานบริหารในการดำเนินงาน ชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเสนอแนะในการพัฒนา เช่น ร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย จัดทำแผนกลยุทธ์ ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและคำสั่งของโรงเรียน นอกเหนือจากที่กำหนด เพื่อใช้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงมีความคิดเห็นว่าการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลภัทร ธรรมสุนทร (2544) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า ด้านการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิคม สุวรรณทา (2542) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านงานบริหารทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนเกาะช้าง และโรงเรียนเกาะช้างใต้พบว่า โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชุมชนเกาะช้าง ในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพบริการ/ การท่องเที่ยว และมีอาชีพประมง เกษตรกรรมบ้างเล็กน้อย เพราะเกาะช้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีผู้สนใจมาพักผ่อนเป็นจำนวนมาก มีการก่อสร้างที่พัก เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งบังกะโล โรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร และธนาคาร จากสังคมชนบทจึงเปลี่ยนไปเป็นสังคมเมือง/ วัฒนธรรมต่าง ๆ ของประชาชนเปลี่ยนไปเลียนแบบทางตะวันตกมากขึ้น เนื่องจากมีชาวต่างชาติมาพักอยู่เป็นจำนวนมากและอยู่นาน บางครั้งก็แต่งงานกับชาวไทย ทำให้วัฒนธรรมต่าง ๆ ค่อยเปลี่ยนไป วัฒนธรรม ประเพณีแบบดั้งเดิมถูกกลืนหายไป และกลายเป็นแหล่งเศรษฐกิจด้านการเมืองประชาชนให้ความสนใจมากกว่าเนื่องจากผลประโยชน์ทางการเมืองมีการปกป้องสิทธิประโยชน์ของตนเองมาก ส่วนด้านการศึกษา มักนิยมส่งบุตร-หลานไปศึกษาเล่าเรียนในเมืองกันมากและส่งเสริมให้ศึกษาเล่าเรียนในระดับสูง ๆ ส่วนเกาะช้างได้ในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำประมง และทำสวนเป็นหลักซึ่งเป็นอาชีพที่สร้างรายได้หลักให้กับประชาชน แต่เมื่อมีการพัฒนาพื้นที่บนเกาะช้าง ประชาชนเริ่มหันมาทำอาชีพค้าขาย และธุรกิจการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

เป็นชุมชนที่เหมาะสมแก่การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เนื่องจากเป็นหมู่เกาะ มีปะการัง มีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ ชายฝั่งทะเลเป็นอ่าวขนาดใหญ่เหมาะสำหรับเป็นที่จอดเรือ ด้านการศึกษา ประชาชนมักส่งบุตร – หลานเข้าเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับเท่านั้น มีบางส่วนที่จะส่งบุตรหลานให้ศึกษาเล่าเรียนในระดับที่สูงขึ้น ประชาชนมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมมีการดำเนินชีวิตอยู่กับธรรมชาติและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ไว้ประชาชนจึงมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแบบสังคมชนบท จึงทำให้ชุมชนเกาะช้าง กับเกาะช้างใต้ มีแนวทางการปฏิบัติงานต่างกัน และเห็นความสำคัญที่ไม่เหมือนกัน และต้องมีการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียนตามรูปแบบที่ต่างกันของแต่ละโรงเรียน การมีส่วนร่วมการบริหารโรงเรียนนั้น เนื่องจากชุมชนมีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ในระดับไม่เหมือนกันเนื่องจากมีการปฏิรูปการศึกษา การออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีการกำหนดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนอย่างชัดเจนก็ตาม แต่ชุมชนยังขาดความรู้อีกมาก นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังมีนโยบายจัดการอบรมสัมมนาคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้ชุมชนเข้าใจบทบาทหน้าที่ในระดับต่างกันเป็นเพราะสภาพความพร้อมของชุมชนไม่เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์พรสมร (2545) ได้ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว พบว่าโดยรวมแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพร ผดุงศักดิ์ชกุล (2547) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมและแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามสถานภาพ พบว่าโดยรวมแตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน กิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราด จำแนกตามสถานภาพ คือ ผู้ปฏิบัติการสอน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และกรรมการสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านการบริหารทั่วไป พบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมมากกว่า ผู้ปฏิบัติการสอน ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐาน ทั้งสี่ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากโรงเรียนมีภารกิจในการบริหารงานมาก ส่งผลให้การปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามสภาพปัจจุบันยังไม่บรรลุผลอันก่อให้เกิดความร่วมมือกันมากนัก อีกทั้งผู้ปฏิบัติการสอน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และกรรมการสถานศึกษา จะต้องเข้าใจถึงหลักและวิธีการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 มาตรา 58 (2)

ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หรือสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมทั้งกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ทำให้โรงเรียนทุกแห่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 27-28) กล่าวว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานคือ บุคคลที่มีความตั้งใจเสียสละและอุทิศตนเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาของชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งบุคคลที่มาดำรงตำแหน่งกรรมการสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจของชุมชน ด้วยนโยบายดังกล่าวจึงทำให้ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมมากกว่า ผู้ปฏิบัติการสอน ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ปฏิบัติการสอน ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษา ยังไม่เข้าใจบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารควรศึกษาความต้องการของชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นกว่าเดิม ผู้บริหารไม่สามารถปฏิบัติงานหรือบริหารงานโรงเรียนสำเร็จได้ โดยลำพัง ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติการสอน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการวางแผนและดำเนินงานด้านต่าง ๆ ผลักดันให้โรงเรียนกับชุมชนทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน อาจทำให้ความคิดแตกต่างกัน และด้วยเหตุผลจึงทำให้สถานภาพของแต่ละคนนั้นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนที่มีบริบท หรือความพร้อมของแต่ละชุมชนที่แตกต่างกัน ของสภาพการณ์ เช่น ประกอบอาชีพ ความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็น ของแต่ละบุคคลที่ไม่เหมือนกัน จึงทำให้การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนถึงอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ หวะสุวรรณ (2545) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกระบวนการวางแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ชุมชนร่วมกันบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน มีความแตกต่างกัน เพราะสถานภาพของแต่ละคนไม่เหมือนกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี บุญดี (2544) ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการโรงเรียนกับการยอมรับของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 12 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน แตกต่างกัน

แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน

จากการสัมภาษณ์ในการจัดกลุ่มสนทนา ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร โรงเรียนกิ่งอำเภอเกาะช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด มีส่วนร่วมการบริหารงานโรงเรียนแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านงานบุคลากร ด้านงานบริหารทั่วไป จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายได้ดังนี้

ด้านงานวิชาการ

ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการรวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน เช่น หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาล คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนร่วมประสานงานทางด้านวิชาการร่วมกัน เพราะปัจจุบันยังไม่มีมีการประสานงานใด ๆ ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ คนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการบริหารจัดการทำให้ไม่กล้าเข้ามามีบทบาทในเรื่องของการมีส่วนร่วมในด้านงานวิชาการมากนัก และชุมชนยังไม่ยอมรับบุคลากรของโรงเรียน ให้ความสำคัญแก่โรงเรียนน้อยมาก ควรมีการพัฒนาบุคลากรและมีการพัฒนาด้านสื่อการเรียนการสอนแสดงศักยภาพของโรงเรียนให้ชุมชนได้เห็นว่ามีการพัฒนารวมถึงมีประสิทธิภาพด้วย โดยเฉพาะมีการจัดครูช่วยสอนวิชาที่ขาดแคลน เช่น ครุคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ควรจัดสรรค่าใช้จ่ายเพื่อจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน และควรส่งเสริมความเป็นอิสระในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน เพราะเนื่องจากในอดีตเยาวชนที่จะศึกษาต่อในวิชาหลักทั้งสองวิชานี้ยังมีน้อยมากทำให้การทำงานสอนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ขาดประสิทธิภาพเป็นผลต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันปัญหาขาดแคลนครูก็ยังคงต้องปรับแก้ไขให้ทันกับสภาพการณ์ในยุคสมัย จึงต้องใช้บุคลากรที่มีอยู่ซึ่งไม่ตรงกับสาขาวิชาเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานด้านวิชาการ ให้มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านวิชาการ ต้องมีการวางแผนการใช้หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในสภาพการศึกษาของไทยในปัจจุบันมุ่งเน้นการนำความรู้ เทคโนโลยี และวิทยาการสมัยใหม่ไปใช้ในการศึกษาจึงเป็นผลให้ต้องเผชิญกับปัญหาในด้านประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาที่มีอย่างจำกัดจึงก่อให้เกิดอุปสรรคมากมาย ด้วยเหตุนี้แหล่งวิทยาการในท้องถิ่นจึงเป็นแหล่งรวมความเปลี่ยนแปลงที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่เหมาะสม และสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต ดังนั้น แหล่งวิทยาการในท้องถิ่นเป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนได้มากที่สุด ทางโรงเรียนที่มีอำนาจโดยตรงควรเชิญวิทยาการในท้องถิ่น ในแต่ละท้องถิ่นมักจะประกอบไปด้วยบุคคลที่มี

ความรู้ ความสามารถ ความถนัดพิเศษในด้านต่าง ๆ เช่น ผู้มีถิ่นฐานบ้านเรือน และประกอบอาชีพอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้แก่ ข้าราชการ พ่อค้า ชวนา ชาวไร่ พระสงฆ์ เป็นต้น หรือวิทยากรผู้มาเยือน ได้แก่ บุคคลในท้องถิ่นอื่นที่มาเยือน หรือเป็นแขกของชุมชนเป็นครั้งคราว ทางโรงเรียนควรพิจารณาเชิญบุคคลเหล่านี้มาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนเป็นครั้งคราว เช่น ศึกษานิเทศพัฒนากร เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมศวร์ พรหมมินทร์ (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ พบว่า ชุมชนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายตรงกับความต้องการของชุมชนอันจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรวัตร์ จำทอง (2548) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนในอำเภอบางปะกง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ปัจจุบันอยู่ในช่วงของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีกรปฏิรูปในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านระบบบริหารการศึกษา ตามแนวของการปฏิรูปการศึกษาการจักระบบบริหารการศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เมื่อชุมชนได้มีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษาทำให้ชุมชนได้มองเห็นอุปสรรค ปัญหาในการดำเนินงานของสถานศึกษาและเข้ามาช่วยสนับสนุนหรือแก้ปัญหาให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพได้

ด้านการงานงบประมาณ

ควรรายงานผลการดำเนินงานปัญหาและอุปสรรคของงบประมาณค่าใช้จ่ายของโรงเรียนให้ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และครู ทราบและควรมีแนวทางบริหารงานบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานประสานงาน แผนงานกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ควรจัดประชุมบุคลากรและชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนคณะกรรมการสถานศึกษา ให้มีส่วนร่วมจัดทำแผนตั้งงบประมาณ โดยใช้เป็นแบบสำรวจความคิดเห็น เพราะสถานศึกษาต่าง ๆ มีอยู่เป็นจำนวนมากการจัดสรรงบประมาณของประเทศจึงไม่ทั่วถึงและไม่พอเพียงกับการจัดการศึกษา ชุมชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา จึงควรสร้างความตระหนักให้แก่ชุมชนได้เห็นความจำเป็นในการระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผลักดันให้ชุมชนได้มีการสนับสนุนให้กลุ่มบุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและให้ความช่วยเหลือในการหารายได้ทรัพย์สิน และทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บพิตร ออมโรสง (2546) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า
 ชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ มีความสำคัญที่เป็นแรงขับเคลื่อนให้สถานศึกษาดำเนินงานได้สะดวก
 ในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนรวมถึงอุปกรณ์การเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ
 ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน พบว่า การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาชุมชนต้องร่วมกับ
 สถานศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร
 รวมถึงงบประมาณต่าง ๆ ที่สถานศึกษาต้องการ เพื่อการศึกษานั้นประกอบด้วย แหล่งทรัพยากร
 วิธีการระดมทรัพยากรและขั้นตอนการระดมทรัพยากรอีกประการหนึ่งน่าจะเป็นเพราะชุมชน
 ทราบแนวนโยบายว่าทุกส่วนของสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศมีส่วนร่วมระดมทรัพยากร
 เพื่อการเรียนรู้ของคนไทยทุกคน และระดมทรัพยากร เพื่อการจัดการด้านการศึกษา ศาสนา
 ศิลปะ และวัฒนธรรมอย่างพอเพียง

ด้านงานบุคลากร

ควรจัดให้ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา เข้าร่วมในการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ครูผู้
 ที่ปฏิบัติงานดีเด่นของโรงเรียน เพื่อให้ชุมชนเห็นว่าบุคลากรของโรงเรียนดำเนินงานไปในรูปแบบ
 ใดบ้าง รวมทั้งการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานในโรงเรียน
 โดยคัดเลือกจากชุมชนต่าง ๆ ในเขตพื้นที่โรงเรียนนั้น ๆ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้
 บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันทำงาน ร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานของ
 บุคลากร และออกกฎระเบียบเกี่ยวกับบุคลากร ของโรงเรียนและรับทราบการขาดแคลนครูใน
 แต่ละวิชาของโรงเรียน โดยเฉพาะครูวิชาภาษาต่างประเทศ คอมพิวเตอร์ ซึ่งในกิ่งอำเภอเกาะช้าง
 และเกาะช้างใต้ ประสบปัญหาการขาดแคลนครูด้านนี้มาก ควรให้ชุมชน คณะกรรมการ
 สถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ร่วมกันเสนอแนะของงบประมาณอันตราจ้งครุจาก การปกครอง
 ส่วนท้องถิ่น (อบต.) หรือร่วมเสนอแนะวิทยากรมาช่วยสอนวิชาที่ขาดแคลน ซึ่งสอดคล้องกับ
 งานวิจัยของ สุนทร คชสิงห์ (2548) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานของ
 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า แนวทาง
 การแก้ไขปัญหาด้านขวัญและกำลังใจของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา ชุมชนจะต้องมีส่วน
 ในการพัฒนาโรงเรียนของตนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

ด้านงานบริหารทั่วไป

ควรจะมีการกระจายอำนาจทุกด้านลงสู่ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการ
 สถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติการสอนให้มากที่สุด และเชิญชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน

คณะกรรมการสถานศึกษา ครุมาประชุมรับรู้อข้อมูล เพื่อกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เป็นเครื่องมือในการบริหาร และจัดทำข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ เพราะเป็นงานที่มุ่งสนองการให้บริการเรื่องอำนวยความสะดวกงานบริการทางการศึกษาทั้งนักเรียน บุคลากรและชุมชน และสร้างเสริมศักยภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลภัทร ธรรมสุนทร (2544) ได้ศึกษาสภาพของแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ โรงเรียนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาโดยให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจัดอบรมคณะกรรมการ โรงเรียนให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแต่ละงานให้แก่คณะกรรมการ โรงเรียนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนพงษ์ รุ่งเรือง (2542) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา พบว่า แนวทางการพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน นั้นเป็นสิ่งสำคัญมากเสมือนภาพลักษณ์ของ โรงเรียนต้องดีทุกอย่างไม่ให้มีข้อตำติในด้านใดด้านหนึ่งทำให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ตลอดเวลาและปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยเทียบเท่าสากล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนควรส่งเสริมให้ชุมชนร่วมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของท้องถิ่น และกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรม ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน ให้มีส่วนร่วมกับชุมชนมากที่สุด เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน การพัฒนามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา และมาตรฐาน การเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่น
2. ด้านการบริหารงบประมาณ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษา จัดทำแผนงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (PBB) และร่วมกันกำหนดตรวจสอบรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณภายในโรงเรียนตามระยะเวลาที่กำหนด
3. ด้านการบริหารงานบุคคล โรงเรียนควรดำเนินการวิเคราะห์ภาระงาน วางแผนกรอบอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งบุคลากรของโรงเรียนเพียงพอต่อนักเรียนหรือไม่ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน รวมทั้งเสนอแนะวิทยากรมาช่วยสอนวิชาที่ขาดแคลน

4. ด้านการบริหารทั่วไป โรงเรียนควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน รวมถึงให้ชุมชนพิจารณาและให้ความเห็นชอบกับโครงการที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาความต้องการในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา
3. ควรศึกษาปัญหา การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรชด
4. ควรศึกษาความต้องการ การมีส่วนร่วมในนโยบายการศึกษาของประชาชน